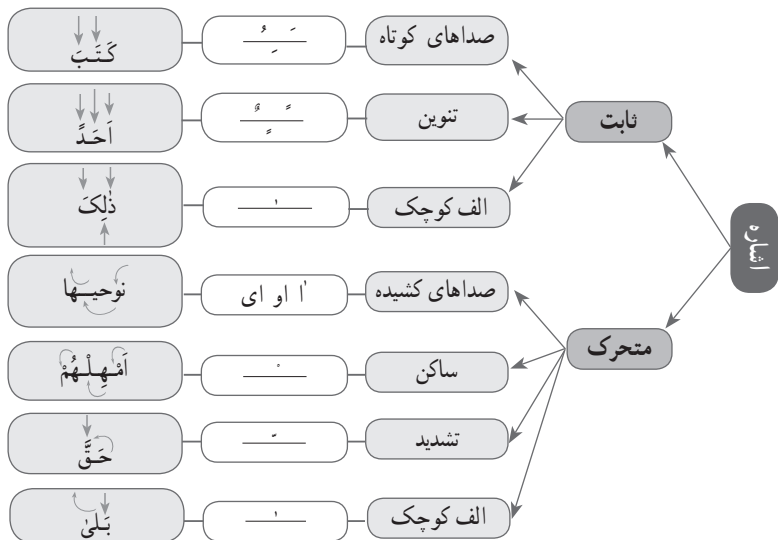


■ نحوه اشاره صحیح به حرکات و عبارات قرآنی

و اما قبل از کار با لوحه، آموزگار بایستی با انواع اشاره آشنا باشد. در آموزش با لوحه دو نوع اشاره داریم: اشاره ثابت و اشاره متحرک. مقصود از اشاره ثابت این است که دست آموزگار هنگام اشاره به حرکات ثابت است و منظور از اشاره متحرک این است که دست آموزگار هنگام اشاره حرکت می‌کند.



■ نحوه اشاره صحیح به بخش‌های کلمات

■ اشاره ثابت

اشارات ثابت یعنی اشاره است معلم به: هَـ هِـ هُوَ و همچنین الف کوچک بالای حرف خوانا به صورت ثابت است. به عنوان مثال وقتی که الف کوچک، بالای حرف خوانا قرار گرفته باشد اشاره ثابت است. مانند: هَذَا، ذَٰلِكَ؛ ولی اگر الف کوچک از حرف جدا

افتاده باشد و روی حرف ناخوانا قرار گیرد، اشاره متحرک است؛ مانند: عَلِيٌّ، حَتَّى. در اینجا به دانش‌آموزان می‌گوییم: بچه‌ها! هر وقت دیدیم الف کوچک از جایش جدا شده، ما هم به سمتش حرکت می‌کنیم. در واقع داریم قاعده‌ای را به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم و آن قاعده این است که: «پایه الف مقصوره ناخوانا است»، اما هرگز از این نوع ادبیات استفاده نمی‌کنیم؛ چرا که دانش‌آموز نمی‌داند مقصوره چیست؟ منظور از الف مقصوره چه چیزی است؟ پایه الف مقصوره یعنی چه؟ در واقع از قاعده‌گویی می‌پرهیزیم و تا حد امکان قواعد روخوانی را حین آموزش به ساده‌ترین شکل و به زبان کودکانه بیان می‌کنیم.

پست می‌گویم به اندازهٔ عقول عیب نبود این بود کار رسول
چون که با کودک سر و کارت فتاد پس زبان کودکی باید گشاد

مولوی

حال، چند کلمه که در آن‌ها اشاره‌ها ثابت است و نحوهٔ اشاره به حرکات را می‌آوریم:

کلماتی مانند: كَذَلِكَ، أَحَدًا، مَسَدٍ، كُنْتُ را در نظر بگیرید.

در بخش‌های دارای این‌گونه حرکات، با استفاده از خطبر یا وسیلهٔ مشابه دیگری به حرکات اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم همه با هم بخوانند. بدین ترتیب که در کلمهٔ «كَذَلِكَ» به حرکت «ک» اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند؛ «ک»، سپس به «الف کوچک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «ذَا، بعد به «ب» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «ب» و سپس به «ک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «ک».

نکته ۱

در بین هر اشاره بایستی قدری مکث داشته باشیم و در واقع فوت کوزه‌گری در کار با لوحه، مکث قابل توجه بین بخش‌ها می‌باشد. دوم اینکه باید با تأکید بیشتر اشاره کنیم؛ یعنی اینکه پس از هر بار اشاره خطبر یا وسیله اشاره را از صفحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک را احساس کنند.

به همین ترتیب در کلمهٔ «أَحَدًا»، همراه با مکث بین بخش‌ها به ترتیب به: «ک»، «و» و «ک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «أ»، «ح»، «ذَن»، و به همین ترتیب، در کلمهٔ «مَسَدٍ» به ترتیب به: «س»، «د» و «س» اشاره می‌کنیم و می‌خوانند: «م»، «س»، «دِن» و همچنین در کلمهٔ «كُنْتُ» به ترتیب به: «ک»، «ت» و «ک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «ک»، «ت»، «ب».

نکته ۲

توجه داشته باشیم که ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان در هنگام اشارهٔ ما، تنها حرکت را بخوانند، که در این صورت به آن‌ها تذکر می‌دهیم که هر حرکت را با حرف آن بخوانند.

غیر از موارد فوق، سایر اشارات، اشاره متحرک اند و همان طور که گفته شد، در این نوع اشاره دست حرکت می کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می آید:

۱ اشاره از حرف به سوی صداهای کشیده (ا، ی، و) در بخش های دارای این گونه ترکیبات، مانند: «نوحیها»، در حالی که به وسیله خطبر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می کنیم، دانش آموزان می خوانند: «نو»، آن گاه از «ح» به سوی صدای «ی»، اشاره کرده و آن ها می خوانند: «حی» و سپس از حرف «ه» به سوی صدای «ا» اشاره می کنیم تا بخوانند: «ها».

۲ اشاره از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن، مانند: اَصْلِحْ، اِسْتَكْبَرْتُمْ، اَمْهَلْهُمْ در این گونه کلمات از حرکت به سوی علامت سکون اشاره می کنیم؛ مثلاً در کلمه «اَصْلِحْ» از حرکت «ک» به علامت «ل» اشاره می کنیم و دانش آموزان می خوانند: «اَصْل»، سپس از حرکت «ل» به علامت «ت» اشاره می کنیم و آن ها می خوانند: «لِخ».

۳ اشاره به تشدید در بخش های دارای حرف مشدد مانند: رَبُّ، حَقُّ، لَمَّا. در این گونه کلمات، از حرکت کوتاه به سوی علامت تشدید اشاره می کنیم؛ مثلاً در کلمه «رَبُّ» از حرکت «ک» به سوی علامت «ب» اشاره می کنیم و دانش آموزان می خوانند: «رَب»، سپس به حرکت «ب» اشاره می کنیم و دانش آموزان با هم می خوانند: «بُّ».